

העלון יוצא לעילוי נשמת
מזיאנה נג'מה בת
חנינה לבית ודאן ע"ה,
ובעלה מקיץ
כצאני בר רחל ע"ה

ניתן לשמוע
בשידור ישיר את
שיעורו של מרן שליט"א
בערוץ קול ברמה.
או בקול נאמן:
079-9-367-367

בית נאמן

שיעור מרן שליט"א בישיבת בין הזמנים "עמל התורה"

בבית הכנסת "בית רחמים" רחוב הרב אבוחצירה 20 ב"ב.

השיעור נמסר
ביום חמישי
ג' בניסן
התשע"ז

פסח

בשר

ושמה

נושאי השיעור:

א. "משנה תורה" להרמב"ם ז"ל. ב. ביאור כוונתו בדין האוכל "כל שהוא" חמץ בפסח. ג. ביאור כוונתו בדין אמצע החצר שאינו צריך בדיקה. ד. ביאור כוונתו ש"בית המוריס" צריך בדיקה. ה. כמה מהלך אמות יש מפלג המנחה עד השקיעה לדברי הרמב"ם. ו. מעלת לימוד הפסח.

עשה גדולות ואין חקר

א. 812 שנה עברו מפטירת הרמב"ם, ועדיין לא הגיעו לסוף דעתו. למה? כמה סיבות יש בדבר הזה: א. הרמב"ם לא כתב מקורות לדבריו. ב. הרמב"ם למד גמרא בלי רש"י, והיו לו מפרשים אחרים כמו הרי"ף ורובנו חננאל שיש לנו אותם פחות או יותר, אבל היו לו גם תשובות הגאונים שאין לנו אותם. ג. רבו הנוסחאות בדברי הרמב"ם בלי סוף, וכל אחד אומר "זו הנוסחא שלי, אני ואפסי עוד".

"חזות הכל בדברי הספר החתום" (ישעיה כ"ט, י"א)

ב. לפני שבוע-שבועיים קיבלתי ספר הרמב"ם חדש שיצא מכתב ידו "החתום", מה הפירוש? הוא נחתם מכתב ידו של הרמב"ם, ולא כל מלה אלא כתוב בהתחלה "זה הוגה מספרי, משה בר מיימון זצ"ל". ולמה נקרא ככה? כי כתבו שם שכל מי שיש לו ספק בנוסח הרמב"ם שייגש לטופס הזה שנמצא בבית הדין (ולא הכוונה בבית הדפוס), ויראה שם את הנוסח האמיתי. והכתב יד הזה היה שווה הרבה מאד כסף, וכעבור מאות שנים הוא נקנה ע"י מדינה אחרת (יש מדינות שמסתחרות בכתבי היד שלנו, ולא רק שמים אותם במוזיאון אלא מוכרים אותם. וכמו ספר "פחד יצחק" שכמעט נאבד לנו, כי המחבר בחייו הוציא רק חלק אחד "פחד יצחק מערכת המ"ם" (ספר ענק והיה לנו אותו בחו"ל) ואילו שאר החלקים נשארו בכתב יד, לולי שמלכות צרפת קנתה אותו מאיטליה לפני מאה-מאתים שנה, וככה הוא השתמר לפליטה. וזה בזכותו של המחבר שהיה גם חכם וגם פוסק וגם רופא, יצאו כל הכרכים שלו).²

1. השיעור נמסר בישיבת בין הזמנים (ע' עידאן, עובדיה) מ (מאזוז) ל (לוי) התורה (ע"ש רבותינו זצ"ל וע"ש אשת חבר הרבנית אסתר חיה לויזה מאזוז ע"ה). ישר כח לכל התורמים והמסייעים בהחזקת קול התורה גם בבין הזמנים והפרט מפורש לראש המוסדות מתב"י הגאון רבי חננאל הכהן שליט"א שנושא על לבו הטהור בנוסף לשאר פעולותיו, חלק ניכר מהוצאות בית מדרש זה.

2. כאשר באו לדון את הרב משה לוי ע"ה על שאמר שהכנים נבראו מזכר ונקבה ולכן לכאורה היה צריך להיות שאסור להרוג אותם בשבת, והוא חיפש טעם כדי לקיים את ההלכה שמוותר להרגם, אבל כתב שהמציאות היא לא כמו שכתוב בגמרא (שבת ק"ז ע"ב) שרב יוסף אמר שכנים אינם פרים ורבים מזכר ונקבה, כי המציאות אחרת (ע"י מנוחת אהבה ח"ג פרק י"ח הערה 13). וקמו שוטים שבעולם וקנאים שמקנאים בכל מה שיוצא מ"כסא רחמים" וקל וחומר מהרב משה לוי (כי זה "תרתי לטיבותא"...) והתנפלו עליו: איך אתה כותב דבר כזה נגד הגמרא? הלכו לרב חיים קנייבסקי ואמר להם: זה לא יכול להיות. והם הלכו וקרעו ספריו בפניו, כי אין להם אפילו טיפת דרך ארץ, ויש אנשים חושבים "היות ואני אברך אז אני אב בחכמה ורך בשנים, ולכן אדרוך על כולם תחת עפר רגליי", אבל הם שוטים שבעולם. והרב משה בא אלי ממורמר ושאל אותי: יש משהו שכתב כדבריי? אמרתי לו: במזל אני יודע שיש הרב "פחד יצחק" ערך "ציידה" שכתב ככה, והתווכח בזה עם רבו רבי יהודה בריאל (ופחד יצחק כבר יצא בדפוס, אחרת לא היה לו מה לעשות, והיה

אבל נשאר רק חלק מכתב יד הזה של הרמב"ם והשאר הלך לאיבוד, ומה שנשאר זה רק "מדע" ו"אהבה".

טעיתי ותקנו בספריכם

ג. הרב קאפח טוען שנוסח התימנים ברמב"ם זה הנוסח הנכון, "אחרי דבריו לא ישנו" (ע"פ איוב כ"ט כ"ב). אבל מי יודע אולי אח"כ הרמב"ם חזר בו? וכי הוא צריך להתקשר לתימן ולומר להם: רבותי התימנים היקרים, תתקנו בספריכם? ואם מישהו שאל אותו אז הוא כותב "טעיתי ותקנו בספריכם" (והרבה פעמים כתב ככה). אבל אם לא שאלו אותו אז זה מה שיש לפנינו. ויש לנו גם רמב"ם "פרנקל", ויש בו הרבה נוסחאות והם בוחרים את הנוסח הנכון, ואולי הם ג"כ טועים בשיקול הדעת שלהם, אבל לפחות הם מביאים לך את כל הנוסחאות.

הן זכרון לראשונים

ד. יש מקומות שהרמב"ם כתב מתוך זכרון, ומי שיכחיש את זה הוא שוטה מוחלט, כי זה ידוע ומפורסם, ולפעמים הרמב"ם כותב פסוק והוא לא בדיוק

מרים ידיו לשמים), והלכנו לישיבה וחטיפשנו וראינו שכתב ככה. ואמנם יש ויכוח בין הרב עובדיה ובין הרב משה לוי מה המסקנא של "פחד יצחק", אבל הוא העלה את הרעיון הזה. ומי שיעיין בפחד יצחק יכריע מה המסקנא שלו. ורבי משה כתב והזכיר את "פחד יצחק", ואח"כ מצא שגם הרב דסלר (מכתב מאליהו ח"ד עמ' 356-355 הערה 4) אומר את זה, שבמקום שהמציאות היום לא כמו מה שאמר חז"ל אז נשתדל לקיים את ההלכה, אפילו שהמציאות שונה, ודיבר על הנושא הזה של הריגת כנים בשבת. והנה לדוגמא בגמרא (שבת קל"ה ע"א) כתוב: "תנינוק בן שמונה חודשים הרי הוא כאבן ואסור לטלטל אותו בשבת", אבל היום זה לא ככה, כי אפשר לטפל בו בשמונה חודשים, ואפילו בששה חודשים וחצי, כי יש "פגיה" וכו' (פעם משהו אמר לי: יש רופא שממונה על ה"פגיה" ורוב הילדים לא מצליחים לשרוד, יש לך סגולה לזה? אמרתי לו: יש לך סגולה שתגיד פסוק "התאנה חנטה פגיה" וגו'. מה הקשר? "פגיה" זה אותיות פגיה, ו"חנטה" זה גימטריא חסד, שבחסד וברחמים היא תציל נפשות כמה שאפשר). והחזון איש (י"ד סימן קנ"ה אות ד') אומר על זה שהיום הרפואה התקדמה וכו', ויש גם תירוצים אחרים. אבל אדם חייב להיות מוכנע לאמת. ואפילו שהרב משה לוי מצא לו עוד הוכחות זה לא עוזר, כי מי שמתנגד אליו אז אפילו חמש עשרה שנה אחרי פטירתו הוא עדיין יתקף אותו, ותמיד יחזור ויאמר "זה נגד הגמרא" "זה נגד הפוסקים" וכו', משום שהם אינם מסוגלים להבין שיש מוחות אחרים לבני אדם, והם חושבים שכל ההלכה בכיסם, אבל זה לא ככה.

שבת חול המועד י"ט ניסן

הדלקת נרות	מוצ"ש	ר"ת
ת"א:	18:50	19:48 20:23
י-ם:	18:32	19:45 20:26
חיפה:	18:39	19:48 20:23
ב"ש:	18:49	19:46 20:22

חג הפסח י"ד ניסן

הדלקת נרות	מוצ"ש	ר"ת
ת"א:	18:47	19:45 20:20
י-ם:	18:29	19:42 20:23
חיפה:	18:36	19:45 20:20
ב"ש:	18:46	19:43 20:19

במבוא לארזים נסי-גיטין עמ' 71, ובהקדמה לשו"ת איש מצליח כרך ד', ובספר "דרכי העיון" עמוד ל' ואילך בהערה).

קושיא בדברי הרמב"ם ש"כל שהוא" חמץ אסור מן התורה
ה. הרמב"ם בהלכות חמץ ומצה (פרק ה' הלכה ז') כותב: **"האוכל מן החמץ עצמו בפסח כל שהוא הרי זה אסור מן התורה, שנאמר לא יאכל. ואעפ"כ אינו חייב כרת או קרבן אלא על כשיעור שהוא כזית, והאוכל פחות מכזית במזיד מכין אותו מכת מרדות"**. כלומר מן התורה אסור לאכול חמץ אפילו כל שהוא, שנאמר **"לא יאכל"** (שמות י"ג ג'). אבל איך אתה לומד מהפסוק הזה? הרי אדרבה כתוב **"לא יאכל"** וזה לשון אכילה, וסתם אכילה זה בכזית (פסחים דף ל"ב ע"ב). הרמב"ם הזה סתום וחתום, וכבר העירו ראשונים בזה (עיין בהגהות הרמ"ך ובכסף משנה).

גירסא אחרת בלשון הרמב"ם

1. פעם ראיתי בקובץ "שנה בשנה" של הרבנות הראשית (ויש בו מאמרים של תלמידי חכמים, ויש שם לפעמים דברים יפים), ומובא שם בקובץ שנת תשמ"ב (עמוד ר"צ) שבכתב יד ישן כתוב ככה: **"האוכל מן החמץ וכו' אסור מן התורה, ואעפ"כ אינו חייב כרת או קרבן אלא על כשיעור שהוא כזית שנאמר לא יאכל"**, וא"כ המלים **"שנאמר לא יאכל"** הם נמצאים בסוף. ולפי זה הרמב"ם לומד מהמלים **"לא יאכל"** שזה בכזית, אבל מה שאמר מתחילה שאסור מן התורה בכל שהוא, זה ע"פ מחלוקת רבי יוחנן ורבי לקיש (יומא ע"ג ע"ב) אם חצי שיעור אסור מן התורה או מדרבנן, ולפי רבי יוחנן חצי שיעור אסור מן התורה ותמיד הלכה כמותו (חוץ משלשה מקומות), והרמב"ם לא צריך פסוק לזה. אבל בדקתי ב"פרנקל" ואין שם גירסא כזאת ברמב"ם, ואיזה כתב יד מצא העורך של "שנה בשנה" איני יודע.

"לא יאכל" - אפילו בכל שהוא

2. אבל המלבי"ם שהיה גאון עולם⁵, כותב בספר

של דוד המלך ואחד של שלמה המלך, באחד כתוב "בית" ובשני כתוב "בבית", והרשב"א ראה פעם כתב יד אחד ופעם כתב יד אחר! איזה תירוצ' מתוך מדבש... איך כתבו פעם בגלינות של נטורי קרתא? "מתוך מזפת"... כי המח שלהם אין בו דעת, ולא לחנם מתחילים את התפלה: "אתה חונן לאדם דעת".

5. רבי ישראל סלנטר אומר: **יש לנו מזל שהמלבי"ם עסק בתנ"ך** (ועסק לא רק בתנ"ך אלא גם במחקר וסתר דברי הפילוסופים ונלחם ברפורמים וכו'), **כי אילו היה עוסק בגמרא ופוסקים** (כמו שחיבר בילדותו ס' ארצות החיים על ש"ע א"ח עד סימן כ"ד) **היה מגרש את כלולו מבית המדרש...** ואילו אמר את זה אחד כמוני אז תגידו מה הרבנות? אבל אמר את זה רבי ישראל סלנטר שהיה גאון עולם. ואמרו עליו שהיה הולך למשורן אנשים ללמוד מוסר, והיו אומרים לו: מה לנו ולמוסר? אנחנו גאוניס ולומדים בסלודקא ובוולוז'ין וכו', מה אתה רוצה מאתנו? אז הוא אמר להם: אני נותן דרשה ביום שבת, ושם היו נוהגים שמי שדורש בשבת צריך להכין לכולם מערב שבת את כל המקורות על דף אחד, וכותב שם: עיין כאן ועיין כאן וכו', ואח"כ כולם מגיעים לשם, "מתניהם חגורים נעליהם בגליהם ומקלם בידם" (ע"פ שמות י"ב י"א), ואם יטעה אדם יכו אותו במקל... (בתוס' היה אחרת, כשאדם היה דורש היו כל השומעים תלמידי חכמים ומקשים לו קושיות, ולפעמים הוא היה יוצא משם "בשן ועין" והיה מתחבא מבושה, ובזמן שהרב חיד"א היה שם אמר להם שזה לא בסדר, כי "אין מקשין על הדרשן" ואתם מלבינים פניו ברבים וכו', ולא עושים ככה. אבל באשכנז היה יותר גרוע מתוס'). ובכן הפעם רבי ישראל סלנטר הניח שם פתק עם כל המקורות, ובאו שני "פרחחים" בחורים מטורפים והחליפו את כל המקורות וכתבו שם מקורות אחרים כל אחד מלבדו, כמו שכתוב בירבעם "בחוֹדֹש אשר בדה מלבו" (מלכים א', י"ב ל"ג), מקורות שאין ביניהם קשר, לא טעם ולא ריח. וכולם ראו את זה ואמרו: "מה ענין שמיטה להר סיני?" מה

אלא רק התוכן שלו בערך³, או לפעמים הוא כותב תוכן פסוק במקום אחר לגמרי. וקורים דברים כאלה, ומי שמכחיש את זה - שיכחיש. ואני הבאתי לא אחת ולא שתיים אלא עשרים הוכחות ויותר שהראשונים כותבים דברים מתוך זכרון, גם רש"י וגם הרמב"ם וגם הרשב"א⁴ ועוד, כי קורים דברים כאלה (עי' 3. ויש גם בגמרא דבר כזה, כמו למשל "ונתן הכסף וקם לו" (שבת קכ"ח ע"א, ועוד), והתוספות (שם בד"ה ונתן) אומרים שזה לא כתוב בתורה, אלא זה מורכב משני פסוקים: "ויסף חמישית כסף ערך עליו וקם לו" (ויקרא כ"ז י"ט), "ונתן את הערכך ביום ההוא" (שם פסוק כ"ג), ומזה התחבר הפסוק הזה.

4. מה המקור של הרשב"א? ח"א סי' תכ"ג (איך אני זוכר? "משיח בן דוד" עולה בגימטריא תכ"ד, אז פחות אחד זה עולה תכ"ג), שהוא אומר שם שיש פסוקים שמחסרים אות ב"ת. כמו "בית אלקים נהלך ברגש", שהיה צריך לומר "בבית"... והרי באמת כתוב בפסוק "בבית" (תהלים נ"ה ט"ו). אלא שהרשב"א כתב את זה מתוך הזכרון והחליף פסוק בפסוק, כי יש פסוקים אחרים שחסר בהם ב"ת, כמו "והקול נשמע בית פרעה לאמר" (בראשית מ"ה ט"ז), ורש"י אומר שזה כמו "בבית פרעה" וחסר ב"ת, וא"כ הרשב"א רצה לכתוב את הפסוק הזה ועלה בזכרונו פסוק אחר. והיה שוטה אחד שכתב: לא יתכן שהרשב"א יכתוב פסוק וישכח אותו. כלומר אפילו שגם משה רבנו יכול לשכוח, כי ככה כתוב בגמרא (זבחים ק"א ע"א. אני זוכר את זה כי זה ראשי תיבות זק"א, שטמטפלים בחולים וכו'): "ולא בוש משה לומר לא שמעתי אלא אמר שמעתי ושכחתי", אבל הרשב"א לא יכול לשכוח... כי מסתמא היה לו מחשב אז שילחץ על הכפתור ויראה הכל, "הך הכפתור וירעשו הסיפים" (עמוס ט' א')... אבל אליבא ד"גאוני עולם" מחברי החוברת "הנפלאה" משנת יוסף זה לא נכון, אז מה הם אמרו על זה? שהיה לרשב"א גירסא אחרת בתהלים... אבל אח"כ הם הלכו שוב למחשב וראו שהרשב"א בתשובה אחרת כתב את הפסוק הזה לנכון "בבית אלקים", אז הם אמרו שהיו לרשב"א שני כתבי יד בתהלים, אחד

מבצע "שרי האלפים" יו"א/צ"כ...

רוצה להיות שותף בהפצת העלון של שיעורי מורן מרן ראש הישיבה?

בידך הדבר!

בתרומת הו"ק ע"ס 28 ש"ח בלבד כמניין כח, תזכה לתת כח לעלון ולהיות שותף בהפצתו.

כל תורם מקבל תעודת שותפות מפוארת וממוספרת על היותו שותף בעלון

להשתתפות, התקשרו עכשיו:

052-7130554 08-6727523

שהוא שנאמר "מכל האוכל אשר יאכל"? אפשר לומר שכוונתו למלא "מכל" שמשמע אפילו כל שהוא, (וכך מבין הכ"מ). אבל אם כן למה העתיק הרמב"ם כל הפסוק? ולכאורה רישא וסיפא סתרי אהדדי. אלא הרמב"ם התכוין כמו שאמרתי, שאם הפסוק היה אומר "אשר יאכל" אז הכוונה לאדם שהוא אוכל וצריך לפחות שיעור כזית, אבל אם אתה אומר "אשר יאכל" אז האוכל הזה אפילו משהו הוא נאכל. וזה בדיוק כמו שהוא כתב כאן בהלכות חמץ ומצה, דברי הרמב"ם עניים במקום אחד ועשירים במקום אחר.

אין לשנות בדברי הרמב"ם

ט. ונמצא שכוונת הרמב"ם ברורה ויש לו מקור ב"תורת כהנים", ולכן אין צורך להגיה בדברי הרמב"ם כמו שעשו בכ"י שהיה לפני "שנה בשנה". לפעמים אנשים מעתיקים דברים ולא מבינים אותם, אז הם משנים ומבלבלים את המח, אבל הרמב"ם צריך להשאיר אותו כמות שהוא. וגם במקומות שהרמב"ם כתב משהו וזה לא מובן, תדע שזה מה שהרב כתב ואל תשנה, רק תעשה לו הערה למטה. הרבה אנשים מגיחים ספרים ולפעמים לא מבינים את הדברים, אז הם משנים מדברי המחבר, אבל צריך זהירות ולא לשנות.

דברי הרמב"ם בדין בדיקת חצר

י. יש עוד מקום בהלכות חמץ ומצה בהמשך (פרק ב' הלכה ד'), שהוא כותב ככה: "ואמצע החצר אינו צריך בדיקה, מפני שהעופות מצויים שם, והן אוכלין

"התורה והמצוה" (על חומש ויקרא) שיש דרשה כזאת בדיוק בתורת כהנים (פרשת צו סימן ל"א): "מצות תִּאָכַל" - אפילו בכל שהוא. מה הפירוש? הוא מסביר שם בטוב טעם: אם היה כתוב "תִּאָכַל" שחוזר על האדם, הרי האדם לא נקרא אוכל עד שיאכל כזית, למה? כי אם הוא טועם טיפה זה לא "אכילה" אלא זה רק טעימה, אבל "תִּאָכַל" הכוונה שהדבר נאכל דהיינו שהוא מתעכל ונאכל, וא"כ זה אפילו בכל שהוא. ולכן כאן אם הפסוק היה אומר "לא תִּאָכַל חמץ" אז בכל שהוא זה לא נחשב אכילה, אבל כיון שהפסוק אומר "לא יִאָכַל" זה אפילו בכל שהוא. וזו כוונת הדרשה שם בתורת כהנים. והוא כותב שם: ובוזה ניחא מה שהתפלאל הראשונים והאחרונים על הרמב"ם שלא ידעו מאיפה הדרשה הזאת (ויש אריכות במשנה למלך בזה), ולפי האמור יש לו מקור ב"ספרא" דהיינו בתורת כהנים.

הוכחה מהרמב"ם בדין טומאת אוכלין

ח. ואני מצאתי עוד מקור לזה בהרמב"ם עצמו, בהלכות טומאת אוכלין (פרק ד' הלכה א') הוא כותב ככה: "שנאמר מכל האוכל אשר יאכל, כל שהוא". התוספות (פסחים ל"ג ע"ב, בד"ה לאימתי) שואלים: האם אוכל מקבל טומאה בכל שהוא או עד שיהיה בו כביצה? ויש מחלוקת בראשונים בזה, והרמב"ם סובר שלקבל טומאה זה בכל שהוא. אבל לטמא אחרים צריך שיהיה בו כביצה, למה? כי הגמרא דורשת "מכל האוכל אשר יאכל" - דבר הנאכל בבת אחת, וחכמים שיערו ששיעורו כביצה שאתה יכול לאכול את זה בבת אחת. אבל מה הרמב"ם התכוין שאמר שלקבל טומאה זה בכל

המקורות האלה? וכשרבי ישראל סלנטר התחיל לדרוש אמר להם: תביאו לי את הדף של המקורות, כי הוא רצה להיזכר במשהו, אבל הביאו לו את הדף וחשכו עיניו: "זה לא המקורות שכתבתי". הוא היה יכול לומר להם שכל זה שקר ואני אומר לכם את הדרשה המקורית שהכנתי, אבל הוא לא עשה ככה, אלא הסתכל חמש דקות על המקורות החדשים שלא היו ולא נבראו, והוסיף להם מזכרוננו הנפלא עוד מקורות כהנה וכהנה, ודרש דרשה שנמשכה שש שעות על המקורות האלה! אחרי שגמר את הדרשה, באו אליו שני הבחורים האלה, ואמרו לו: "הרב, מחל לנו סלח לנו וכפר לנו, אנחנו עפר רגליך", וזה נתן לו כח ואומץ לשכנע אותם ללמוד מוסר. קודם כל שיראו עוצם גאונותו, ושנית שאם לומדים תורה לבד בלי מוסר עלולים להיכשל בהלבנת פנים ולה"ר וכו' (סיפור זה ראיתי בספר "יחידי סגולה" של הרב איסר פרנקל). ואם הוא אומר על המלבי"ם שאם היה כותב ספרים בש"ס ופוסקים היה מגרש את כולנו מבית המדרש, אז אתה יכול לדעת מי זה המלבי"ם. אבל המלבי"ם מסכן אין לו מזל, כי אלה שלומדים תנ"ך אומרים: הוא דרשן ומפולפל יותר מדי, ואלה שלומדים גמרא אומרים: מה ענין מלבי"ם לגמרא? כרחוק מזרח ממערב. אמנם יש לו ספר "התורה והמצוה", אבל גם בו יש כל מיני הסברים ע"פ חכמת ההגיון והדקדוק, כי הוא לא פשטן. אבל למעשה יש פנינים ומרגליות בפירושו המלבי"ם, ופעם כתבתי עליו מאמר (ונדפס בספר מגדולי ישראל ח"א עמ' ת"ב), ואמרתי שם שצריך לעשות מלבי"ם על הש"ס, כי כל פעם המלבי"ם מביא סוגיא בגמרא ומפרש אותה ע"פ כללים שהוא קבע אותם, ולכל כלל שהוא קובע הוא מביא לו עשרים-שלושים מקורות, ממש אור לעינים. ולכן צריך להיות מלבי"ם על הש"ס (אולי יש דבר כזה, איני יודע).

6. ומכאן לומדים עוד משהו: הפרי חדש (י"ד סימן צ"ט סק"ו) בעקבות דברי הרמב"ם כותב שכל השיעורים של חכמים הם לפי הנפח ולא לפי המשקל, והרב עובדיה ע"ה (שו"ת חזון עובדיה-פסח ח"ב עמ' תק"ח) מביא כמה וכמה פוסקים שאומרים ככה. ולי יש הוכחה פשוטה מכאן, כי איך חכמים יכולים לשער שהאוכל הנאכל בבת אחת זה שיעור כביצה? הרי אם כביצה זה במשקל (דהיינו 50-60 גרם) אז זה תלוי אם האוכל קל או כבד, כי אם הוא כבד אתה יכול להכניס אותו בבת אחת, אבל אם הוא קל ואתה רוצה לאכול כמות גדולה, הרי הגרון שלך לא יכיל ואתה לא יכול לדחוס לו, "נבלעם כשאלו חיים ותמימים כיורדי בור" (משלי א' י"ב), כי הוא לא יכיל לקבל את זה. אלא ודאי שאמרו חכמים "כביצה" הכוונה נפח של כביצה ולא לפי המשקל, ונפח של כביצה אדם יכול לאכול בבת אחת.

שיבת בין הזמנים עמל התורה
נסדה כמאת חסד
בבית הכנסת בית רחמים ודו רחב אנוצחיה
20 שדס כץ בני ברק

נפתח דפסחא למהדרין

ימי הפסח מתקברים ועמם העיסוקים וההכנות, וההוצאות רבו למעלה ראש. וקול התורה צריך חיזוק. בנתינתך קמחא דפסחא ללומדי ישיבות בין הזמנים הנך שותף מלא בהחזקת משפחות בני התורה ובהגברת והרמת קרן התורה ע"י מאות לומדי תורה.

ניתן להנציח בהיכל בית המדרש לרפואה להצלחה ולע"נ
פרנס יומי: 7500 ₪ | נציב שעה: 2750 ₪ | החזקת אברך: 660 ₪ | החזקת בחור: 330 ₪

לפרטים במשרדי המוסדות:
0527130554 | 08-6727523

פרטי בנק הדואר מס' חשבון 7761990

וחיב אדם לעסוק בתורה בכל יום ויום, ואמרו בספרי: כשם שתלמוד תורה גדול מכל המצוות, כך עונש בטול התורה גדול משאר עברות וכו', והרוצה להנצל מן העונש המור והעון הגדול הזה, יתעסק בצרכי התלמידים והרבנים הלומדים לשם שמים וכו' ויהיו עוסקים בתורה על ידו. ופרשו רבותינו ז"ל בספרי, כי זהו מה שאמר הכתוב "עץ חיים היא למחזיקים בה" ללומדיה לא נאמר, אלא למחזיקים בה, שהם מחזיקים ידי התלמידים והרבנים. (החסיד רבנו יונה באגרת התשובה אות ז')

כל חמץ שיפול שם. בגמרא (פסחים דף ח' ע"א) כתוב: "חצר אינה צריכה בדיקה מפני שהעורבים מצויים שם".⁸

למה הרמב"ם שינה מלשון הגמרא

יא. ויש שאלה באחרונים: למה הרמב"ם כותב "ואמצע החצר אינו צריך בדיקה"? שיכתוב כלשון הגמרא "חצר אינה צריכה בדיקה", והרי הרמב"ם תמיד צמוד ללשון הגמרא, ואם הוא מְשַׁנֶּה אז יש סיבה (וגם מרן בשולחן ערוך בס' תל"ג ס"ט כתב אותו נוסח של הרמב"ם). ובאו ועשו כאן פלפולים, וב"כף החיים" יש פירושים בזה, ומסתמא גם ב"פרנקל" כתבו לפרש את זה. והאחרונים כתבו שכוונת הרמב"ם לאפוקי מה שבחורים ובסדקים (גם רבנו מנוח כתב כן (בפירושו) שם) ושכן הסכים הראב"ד. ויש חולקין שהרי נראה לעין שהעופות נכנסים בחורי החצר ופעמים מקננים שם. ע"כ. העורך). אבל לפי זה יוצא שכוונת הרמב"ם שהחצר כולה אינה צריכה בדיקה וגם מה שבצדדים שלה, אלא רק מה שבחורים ובסדקים צריך בדיקה, כי העורבים המסכנים לא ראו את זה (אבל אל תדאגו להם, הם רואים את הכל ובודקים עד הסוף...).

הרמב"ם חשב בערבית וכתב בעברית

יב. ואני יום אחד חשבתי תירוץ פשוט ונפלא: אנחנו לא מכירים את השפה של הרמב"ם (וזה נקרא בלועזית "טרמינולוגיה"), אבל היא "מעוגנת" כלומר יש לה מקורות. ואם אתה רוצה להבין את הרמב"ם תדע שהוא חשב בערבית ותירגם מחשבותיו בעברית, ויש לי יותר מעשרים מקומות שהרמב"ם כתב דבר ולא מבינים אותו, אבל אם תתרגם את המלים לערבית תבין אותו. לדוגמא הגמרא אומרת (בבא בתרא קמ"ד ע"ב) שצריך לשלם "שושבינות", מה הכוונה? שאדם מתחתן באים קרוביו אוהביו מרעיו וחבריו ומביאים לו מתנה, למה? וכי בגלל שהוא התחתן צריך מתנה? אלא כדי שיוכל לעמוד בהוצאות, וזה

7. והרמב"ם לא כתב "עורבים" כלשון הגמרא, כי יש מקומות שיש עורבים ויש מקומות שיש משהו אחר, אבל כולם מלקטים ומנקרים הכל, ולכן כתב "עופות" שזה כולל הכל. דרך אגב, יש לנו יונים ליד הבית שלנו שתענוג לראות אותם איך הם מנקרים בשבת, כי ביום חול הם שומעים את האוטובוס הראשון ומיד מטפסים על העצים ונחבאים אל הכלים... אבל בשבת הם עוברים בכביש בשמחה רבה כי הם יודעים שהיום שבת ואין אוטובוסים. אבל הרב בא-גד שליט"א כתב בשם "מדרש תלפיות" (נדמה לי), שהיונה היא "צדקת" ואינה מלקטת מן המחובר בשבת! משהו יכול לבדוק את זה? אנחנו אין לנו פירות מחוברים ליד הבית שלנו, אבל מי שנמצא במושב יכול לראות אם היונים תולשים מהמחובר או לא. אבל יש לי הוכחה מהגמרא שהם תולשים מהמחובר, מה ההוכחה? הגמרא בשבת (מ"ט ע"א) מביאה את הסיפור של אלישע בעל כנפיים, ואומרת: מאי שנא כנפי יונה משאר עופות? משום דאימילא כנסת ישראל ליונה, כלומר עם ישראל נמשלים ליונה, כמו שהיונה כנפיה מגיעת עליה ככה ישראל המצוות מגיעות עליהם. והרי הגמרא יכלה להגיד פשוט מאד: כמו שהיונה אינה מלקטת בשבת ככה עם ישראל, אלא מוכרח שזה לא נכון. אבל אפשר לבדוק את זה.

8. ואח"כ במשנה (דף ט' ע"א) כתוב: אין חוששין שמא גיררה חולדה מבית לבית וממקום למקום, דא"כ מחצר לחצר ומעיר לעיר אין לדבר סוף. ורש"י (בד"ה שאם כן) אומר לא חצר ממש אלא הכוונה שכל הבתים שבחצר נקראים "חצר". מה הוקשה לזו? למעלה אמרנו שחצר אינה צריכה בדיקה וא"כ מה זה "מחצר לחצר"? הרי חצרות פטורים מבדיקה כי יש עורבים שאוכלים את הכל, ולכן משהו לא דוקא. ובדרך כלל רש"י אומר "דהא אמרן לעיל" וכו', אבל כאן הוא לא כתב ככה. והרש"ש הסביר את זה ואמר שמי שיקרא דף ט' מסתמא קרא כבר דף ח', וכיון שעדיין הדבר מונח לו בזכרון אז רש"י כתב בקצרה.

9. וכל חכם יש לו סגנון משלו, ואי אפשר להקשות מאחד על השני. למשל רש"י כותב "תכלית" לא במובן שלנו שהכוונה תכל'ס כלומר מטרה, אלא תכלית בלשון רש"י פירושה "סוף". פעם כתב חכם אחד (שהוא גם ראש ישיבה) פירוש על "מורה נבוכים" של הרמב"ם, אבל בשביל זה צריך חכם שקודם כל יהיה "נבון" ואח"כ יקרא את זה... כי הוא לומד שם ורואה כתוב במו"נ (ריש חלק ב') "שמציאות בעל שיעור אחד אין תכלית לו - שקר". והוא פירש שתכלית זאת אומרת "מטרה". אבל אין זו הכוונה כי קודם כל הרמב"ם כתב את זה בערבית, והמתרגם שתירגם "תכלית" זה לא במובן שלנו שפירושו מטרה וכוונה, אלא במובן אחר שפירושו "סוף", וכמו בפסוק "לכל תכלה ראיית קץ רחבה מצוותך מאד (תהלים קי"ט צ"ו), וזהו הפירוש האמיתי. וכן בכל הפרק במו"נ שם.

נקרא "שושבינות"¹⁰. וכשהרמב"ם (פ"ז מהלכות זכיה ומתנה ה"א) הסביר את השושבינות, הוא כותב "כדי שיתחזק בהן על ההוצאה", ואף אחד לא מבין את זה. אבל מי שיוודע ערבית שלנו יודע מה זה "יתקווא עלא אלמצרוף", כלומר יתחזק שיוכל לעמוד בהוצאות. ואמנם אנחנו לא כותבים ככה, אבל הרמב"ם חושב וכותב ככה. ויש עוד דוגמאות לזה¹¹.

פירוש המלה "חצר"

יג. וכאן המלה "חצר" בגמרא אנחנו מבינים אותה מקום לא מקורה וסביבו בתים וחדרים. אבל חצר בערבית מתרגמים "חוש", מה זה "חוש"? דירה, וכוללת כל הבית עם החצר¹². ויש גם משנה¹³ (בבא בתרא פ"ד מ"ד)¹⁴: "המוכר את החצר מכר את הבתים ואת העליות ואת החדרים ואת הבורות, רבי אליעזר אומר לא מכר אלא אוריה של חצר". מה אומר תנא קמא? שלא יבא המוכר לטעון, מכרתי רק את האמצע אבל אני משאיר לי את הבתים, לא, אלא אם מכרת חצר זה כולל הכל. וא"כ "חצר" במקור זה כולל את הכל. ובערבית אומרים "קאעד פלוש" ופירושו יושב בחצר, והרי הוא נמצא בבית? אלא הכוונה שכל הבתים כולם ביחד נקראים חצר. ושלא כדעת ר' אליעזר שאומר שלא מכר אלא "אוריה" של חצר. וכן פסק הרמב"ם בהלכות מכירה (פרק כ"ה הלכה ו') שהמוכר את החצר מכר את כל הבתים החיצונים והפנימיים הפתוחים לתוכה, כדעת ת"ק.

זו כוונת הרמב"ם

יד. ולכן כאן כוונת הרמב"ם שכתב "ואמצע החצר" היא לאפוקי הבתים, וזה נקרא "אמצע" כי הבתים שמסביב זה לא אמצע, וא"כ זה בדיוק מה שהגמרא אמרה "חצר" אינה צריכה בדיקה. ולמה לא כתב "חצר" כלשון הגמרא? כי אז היינו מבינים שלא צריך לבדוק כלום, אלא כל הבית עם החצר פטורים מבדיקת חמץ כי הרמב"ם פטר אותנו (איך אומרים האשכנזים? "הרמב"ם הציל את המצב"), ולכן הוא כתב "אמצע החצר", אבל הבתים שמסביב עם כל החדרים צריכים בדיקה. וזו כוונת הרמב"ם, ואין כאן חידוש דין כמו שכתבו האחרונים, כי הוא לא מחדש דבר שאינו כתוב בגמרא. אא"כ אומר "ראה לי". זה הפשט הפשוט.

כמה שתלמד פשוט - ככה תהיה אמיתי

טו. אדם צריך לחפש את הפשט. פעם האשכנזים היו אוהבים פלפולים וכמה שהאדם יותר חריף ככה הוא יותר גאון, "בחריפות מאד להתגבר" (ככה כתב הצ"ח בהקדמתו לנודע ביהודה, כמדומני), אבל לאט לאט הבינו שהכי טוב זה הפשט¹⁵, וגם הגר"א (עליות אליהו דף י"ט ע"א) אמר שצריך ללמוד פשוט. וכמה

10. ומדין הגמרא (שם) השושבינות נגבית בבית דין. וככה היה בגר"ב עד הזמן האחרון, שאם נתנו לך "שושבינות" ואח"כ הנותן או בנו התחתן, אתה חייב להחזיר לו מה שנתן לך, כי לא יתכן שאתה תקבל מתנות ותכניס אותם לכיס, "ונבלעם כשאלו חיים", אלא אתה צריך ג"כ לשלם, ולכן היו דנים בבית הדין על זה. אמנם מרן אמר שבזמננו לא דנים על זה, אבל בגר"ב הזמן עמד מלכת... והם לא דנים.

11. למשל הרמב"ם (פ"ג מהלכות תפלין ה"ב) כותב: איך עושים תפלין של ראש? לוקחים עור ומכששים אותו עד שעושים ממנו מרובע וכו', מה זה "מכששים"? מקמטים, כי בערבית אומרים "כמש" (וכמו שאומרים על אדם זקן שיש לו קמטים במצח: גבינו מכמש"), אז הרמב"ם לקח מלה בערבית "כמש" ועשה ממנה מלה בערבית "מכמשים". ועוד דוגמא, הרמב"ם (פ"ז מהלכות סוכה ה"י) כותב: מתי אדם פטור מהסוכה אם ירדו גשמים? שאם יפלו לתוך התבשיל יפסל, מה זה "יפסל"? התבשיל יהיה פסול או כשר? אז! שיערתי מלבי שצריך לומר "יפסד" ולא יפסל, ומה זה "יפסד"? בערבית "יפסד" פירושה יתקלקל. ואח"כ מצאתי ככה בכתבי יד שמביא ברמב"ם פרנקל. ועיין עוד בשו"ת תפלה למשה ח"א (סימן כ"ה). ואכמ"ל.

12. ונמצא ככה בבן איש חי (שנה ראשונה פרשת ראה אות ז'), שמדבר שם על "חנוכת הבית" ואומר: "לאו דוקא בנה בית שלם, דהיינו החצר וכל חדרים ועליותיו, אלא אפילו בנה בחצר שהיתה לו מכבר חדרים ועליות מחודשים שהוא שמח בהם יעשה כן לקנות בגד חדש ולברך "שהיינו" וכו'. וגם בהלכות בדיקת חמץ (פרשת צו אות א') מתחיל ככה: "קודם ליל ארבעה עשר צריך לכבד כל החדרים והבתים שבחצר" וכו'. ומשמע מלשון שהמלה "חצר" כוללת כל הבנין כולו.

13. אתמול מצאתי אותה ב"חק לישראל", ולכן כדאי ללמוד חק לישראל, כי אדם מקבל בקיאות בזה.

14. וסימן לדבר: "בדד" - בבא בתרא ד' ד', וזה ראשי תיבות "בכל דרכיך דעהו" (משלי ג' ו').

15. והיום יש מכתב של רבנים מפורסמים בבני ברק שכתוב בו הרבה "פשט", למשל: פשוט הדבר שצריך לתת קמחא דפסחא, זה הדבר

העלון יוצא לע"נ
חולון אברהם
סבירסה בן
שלביה לבית
חדאד פיניש

לרפואת
יוסף חי כהן
בן מסעודה

לרפואת
רבקה חיה
בת חנינה
אסנת

לעילוי נשמת
איש החסד מתמכין דאורייתא
רבי יוסף בוכריץ צ"ל הי"ד
נלב"ע ליל י"ד ניסן תשס"ד
תנצב"ה

שתהיה פשוט - ככה תהיה אמיתי. איך הגמרא (ראש השנה כ"ו ע"ב) אומרת? "כמה דפשיט טפי מעלי", כלומר כמה שתהיה פשוט זה יותר טוב (אמנם כתוב שם גם "כמה דכיף" כלומר כמה שכפוף). ולכן הרמב"ם כאן כפשוטו.

ללמוד פשוט הרמב"ם בלי מפרשים

טז. יש היום פירוש על הרמב"ם שנקרא "יד פשוטה" (של רבי נחום רבינוביץ, ולא ראיתי אותו), כלומר על "היד החזקה" של הרמב"ם, כי אמנם פלפלו בספרו מאות שנים אבל לאט לאט מתקרבים לפשט הפשוט, שהרמב"ם כתב ע"פ תשובת הגאונים או ע"פ גירסא מסוימת או שהתכוין כך וכך וכדו', והכל פשוט וחלק. וקודם כל צריך ללמוד פשוט ואח"כ תלמד מפרשים, ולכן אדם שרוצה להבין את הרמב"ם על פשוטו יקח אותו בלי מפרשים, ויתמודד עם ה"טקסט" כמות שהוא, ויבין ויטרח ויחזור עשר פעמים ועשרים פעם, ואם לא מצאת דרך אז תעיין במפרשים, אבל לכתחילה תלמד הרמב"ם כפשוטו. ולכן כאן מה שכתב הרמב"ם "אמצע החצר" זה מקביל למה שהגמרא אמרה "חצר אינה צריכה בדיקה".

מדוע כתב הרמב"ם "בית המורייס"

יז. דבר שלישי ואני מסיים, הרמב"ם בהמשך (פרק ב' הלכה ו') כותב דבר שקשה להבין אותו: "אוצרות שכר ואוצרות יין שמסתפק ממנו, ובית דגים קטנים ובית העצים ובית המורייס וחורי הבית האמצעיים וכיוצא באלו, צריכים בדיקה, שסתמן שמכניסים להן חמץ". אבל אין מקור בגמרא ל"בית המורייס", כי בגמרא פסחים (דף ח' ע"א) כתוב "בי ציבי ובי תמרי", מה זה "בי ציבי"? בית עצים⁶, ומה זה "בי תמרי"? בית של תמרים, כלומר חדר שמאכסנים בו תמרים במשך השנה. והנה הרמב"ם לא כותב "בית תמרים" אלא "בית המורייס". המפרשים אומרים שהיתה לרמב"ם גירסא אחרת בגמרא, אבל הרי"ף (שם) ורובנו חננאל (שם) העתיקו את הגמרא הזאת "בי תמרי", והרי הם רבותיו העיקריים של הרמב"ם⁷, ולא נמצא בשום מקום הגירסא "מורייס". ויותר מזה, הרי המורייס בעצמו יש בו חשש חמץ, וכמו שהרמב"ם עצמו כתב להלן (פ"ד ה"ח) שהמורייס צריך ביעור ועוברים עליו בכל יראה ובכל ימצא, אז איך כאן הוא מחדש לנו שבית המורייס צריך בדיקה "שסתמן שמכניסים בהם חמץ"? הרי המורייס עצמו חמץ, ומה אכפת לך אם מכניסים בהם או לא?

שיבוש אחר שיבוש

יח. אלא לפי דעתי ברור הדבר שהרמב"ם כתב "בית תמרים", ובא המעתיק ועשה את המי"ם הסופית קצת עגולה כמו סמ"ך, והיה נראה כתוב "תמרים" ולא הבינו מה זה, ובא המעתיק שאחריו ואמר: מה זה "תמרים"? צריך להיות "המוריס" (בכ"י ישנים כתוב המוריס ביו"ד אחת. עיין במהדורות פרנקל בשינויי נוסחאות). וההשערה הזאת אינה צריכה הוכחות, כי היא מסתברת ככה לפי כל מה שאמרת, דבר ראשון שגירסת הגמרא "תמרי" מובאת בראשונים ובגאונים (ומי שימצא גירסא אחרת בראשונים, "עלא ראסי" שיביא לי, ודבר שני שהמורייס בעצמו עוברים עליו בכל יראה ובכל ימצא, וא"כ פשיטא שהבית שלו צריך בדיקה שהרי צריך לבעור את כל המורייס משם. אלא המורייס הזה זה "תמרים".

"מהלך של ארבע אמות בקירוב"

יט. אדם צריך להיעזר בשיקול הדעת, מה הפירוש? שיקלע אל השערה ולא

בפשיטות, פשוט שצריך לתת לקופת העיר וכדו', והם חוזרים על המלה "פשוט" שלש פעמים באותה שורה, פשוט בפשיטות ופשוט...

16. אומרים שפעם לפני מאה וחמשים שנה היה אשכנזי אחד שנסע לכורדיסטאן, ומצא שם יהודים כורדים שמדברים בארמית (וכשהו לומדים גמרא לא צריכים ספר "הערוך" כי הם מבינים את הכל), וראה אחד מדבר עם הבן שלו, ובין הדברים אומר לו: "אייתי לי ציבי", אותו אדם התפלל: מאיפה יביא לי עכשיו ציבי? וכי ילך ליער ויתפוס שם ציבי? והנה הוא רואה שהבן מביא לו קופסת גפרורים, שאל אותו: זה ציבי? אמר לו: כן, בלשון הגמרא "ציבי" זה עצים, וגפרורים זה עצים דקים קטנים, אז "אייתי לי ציבי" פירושו תביא לי עצים.

17. ורוב הפירושים שלו הם או מהר"ף או מרבנו חננאל. פירוש רבנו חננאל נדפס פעם ראשונה בזמן שניתן רשות ליהודים בתוניסיה לגור ב"קירואן" עירו של רבנו חננאל, ומתי ניתנה להם רשות? כשבאה לשם צרפת בשנת תרמ"א (1881), ועשו לזה סימן: "אמרת ה' צרופה" (תהלים י"ח ל"א) - אמרת זה תרמ"א, ובאותה שנה התחילו להדפיס פירוש רבנו חננאל בוילנא שהיה עד אז סתום וחתום, אבל חצי ממנו הלך לאיבוד ומה שנדפס היה מלא טעויות, היום עובדים עליו ומתקנים אותו ומסתכלים בכתבי יד ומנסים לפענח מה שאפשר.

יפלפל חנם. יש מקום אחד בהרמב"ן שהתקשו בו גדולי עולם כמו בעל מנחת כהן והמגן אברהם במשך מאות שנים, ואני ב"ה מצאתי הגהה נפלאה ושוב ראיתי שקדמוני בזה. הרמב"ן בספר תורת האדם (בקובץ כתבי הרמב"ן, מהדורת ר"ח שעוועל, ח"ב עמוד רנ"ב) כותב: "מפלג המנחה עד השקיעה יש מהלך של ארבע אמות בקירוב", אבל איך יתכן כדבר הזה? והרי פלג המנחה זה שעה ורבע לפני השקיעה, אז איך יכול להיות שמפלג המנחה עד השקיעה זה מהלך ארבע אמות?! אבל לפי הרמב"ן "פלג המנחה" זה אמצע הזמן שמתחילת מנחה קטנה ועד הלילה, ואליבא דהרמב"ן "לילה" זה צאת הכוכבים, וכמה זמן מהשקיעה עד צאת הכוכבים? שעה וחומש (פסחים דף צ"ד ע"א), וכמה הפרש בין שעה וחומש לשעה ורבע? שלש דקות (כי שעה וחומש זה שבעים ושתיים דקות, ושעה ורבע זה שבעים וחמש דקות), אבל עדיין קשה וכי יתכן שאדם עושה בשלש דקות רק מהלך ארבע אמות?! זה לא יכול להיות. אז בא המנחת כהן (הביאו המג"א סימן רס"א סק"י) ואמר שצריך לגרוס "מהלך של ארבע אמות אמה בקירוב", אבל זה לא נכון, כי החשבון לא מדויק.

ביאור לשון הרמב"ן בזה

כ. אבל אני שאלתי לעצמי: למה הרמב"ן אומר "מהלך של ארבע אמות"? הרי צריך לומר "מהלך ארבע אמות", וכמו שאומרים "מהלך מיל" "מהלך פרסה" וכדו', ומה זה "מהלך של"? אבל זה לא "של" אלא "של"ד", והכוונה "מהלך של"ד אמות בקירוב", כלומר מהלך שלוש מאות שלושים וארבע אמות בקירוב. וזה הולך בדיוק נמרץ, למה? כי יש דעה מפורסמת ששיעור מיל זה ח"י דקות, ככה מקובל בהלכות פסח (ס"ת נט"ו סעיף ב'), וכמה המיל? אלפיים אמה, וא"כ מהלך אלפיים אמה זה שמונה עשרה דקות, אז כמה מהלך שלש דקות שזה ההפרש בין שעה ורבע לשעה וחומש? תחלק אלפיים לשש (כי שלש זה שישית משמונה עשרה) ויציא לך 333.3, וזה של"ד אמה בקירוב. וככה כתב הרמב"ן בתורת האדם: "מהלך של"ד אמה בקירוב". אבל מה עשו המדפיסים? ראו כתוב "מהלך של"ד אמות בקירוב", אז לקחו את המלה "של"ד" וחילקו אותה לשתיים "של-ד", ואות ד' נשארה בודדה וכתבו "מהלך של ארבע אמות", ואח"כ הגיה המנחת כהן מהלך של ארבע (אמות) אמות בקירוב. אבל אל תגיה אלא תסתכל טוב, ותראה שהד' שייכת למלה "של"ד", וא"כ הכוונה "מהלך של"ד אמות בקירוב". ואמרו לי שככה נמצא בכתב יד. (וחיפשתי בדפוס הראשון של תורת האדם, אבל גם שם משובש). ומי שגילה את זה לפני זה הגאון ר' מאיר יונה מח"ס "שער החדש" פירוש על בעל העיטור, ושם בהקדמתו הוא כתב את זה, והוא כ"כ פשוט.

הגאון מוילנא היה אוהב פשוט

כא. וכמה שהדבר פשוט ככה הוא אמיתי, ואדם צריך לטרוח בשביל הפשוט. הגאון מוילנא לא היה אוהב פלפול, והיה לו תלמיד שמו רבי צבי הירש מסמיאטץ, ואמר לו: למה הרב לא אוהב פלפול? ענה לו: זה לא אמת. אמר לו רבי צבי: רבי יהונתן אייבשיץ יש לו פלפולים יפים, והנה הוא הוציא ספר "אורים ותומים" על חושן משפט. אמר לו הגר"א: תבחר פלפול יפה משם ותגיד לי. הוא בחר פלפול מהספר והתחיל להגיד אותו. אחרי שגמר אמר לו הגר"א: בוא אני אוסיף לך על הפלפול הזה, והוסיף הרבה עד שעקר כמה הלכות, ואמר לו: זו חכמה?! לא עושים ככה.

ע"י לימוד פשוט תכיר בערך הראשונים

כב. והוסיף לומר לו: כשלומדים על דרך הפשוט אז אנחנו מכירים את הערך שלנו, כי לפעמים אנחנו יושבים על סוגיא ורואים משהו סתום וחתום, אבל רש"י במקום אחר גילה את הכל (היום יש "מוסף רש"י", אבל פעם לא היה דבר כזה), וככה אנחנו מכירים מיעוט ערכו לגבי הראשונים, כי מה שאנחנו מתייגעים כמה שעות ואולי כמה ימים, אח"כ רואים שרש"י אמר לנו את זה במלה אחת או באות אחת! אבל כשאתה לומד פלפול אתה מרגיש: "עברתי את הרשב"א", "עברתי את רש"י", "עברתי את הרמב"ם", "עברתי את הגאונים", "עברתי את אב"י ורבא", ועוד מעט אני אגיע לתנאים... אבל באמת אתה שוטה מוחלט, כי קודם כל תטרח להבין את הפשוט, וזו הדרך של הגר"א (עיין עליות אליהו הערה ע"ז).

כג. שתאריכו ימים ותהיו גדולים בתורה, שיהיה לכם חג פסח שמח וכשר, תזכו לשנים רבות נעימות וטובות. אמן ואמן.

לרגל החג מצורף גליון מיוחד וחגיגי עם תמונות ורשמים ממעמד "הילולא רבה דצדיקיא" שנערכה על ידי ישיבתנו הקדושה "כסא רחמים" באולמי גני התערוכה תל-אביב, במעמד כעשרת אלפים איש כן ירבו. כן מובא בזה משאו המיוחד של מרן הראשון לציון, אורו של עולם (כלשונו של מרן הגר"ע יוסף זצ"ל), **הגאון הגדול רבי שלמה משה עמאר שליט"א, במעמד הרבבות.**

ההילולא הגדולה בתבל

למעלה משמונת אלפים איש, השתתפו בהילולא הגדולה של הישיבה בראשותו של פאר הדור מרן ראש הישיבה הגאון רבנו מאיר מאזוז שליט"א בגני התערוכה בת"א ביתן 2 - האולם הגדול במזרח התיכון. האירוע המוגדר כהילולא הגדולה בארץ, סביב שולחנות ערוכים כיד המלך, דרש **הפקה לוגיסטית ענקית** הכוללת אלפי מנות והקמת מערך ארגוני יוצא דופן, עבר בהצלחה גדולה, ואלפי איש ששילמו מאות שקלים בכדי להשתתף באירוע, גדשו את המקום עד אפס מקום, ולקחו חלק בהחזקת מוסדות הישיבה.

את **החלק האומנותי של הערב**, הרכיבו גלריית זמרים ואמנים מהשורה הראשונה, שליוו את הערב בקטעי שירה ופיוט לכבודה של תורה, כשבין-לבין רבים מהמשתתפים עלו אל בימת הכבוד וזכו להתברך מפיהם של מרנן ורבנן שליט"א.

בשורות ספורות אלו קשה לתאר את כל שהתרחש באירוע הגדול, אך אי אפשר שלא להזכיר את החלק המרכזי והעיקרי של האירוע - משאו של מרן ראש הישיבה **הגר"מ מאזוז שליט"א**. בדבריו עסק רבנו במעלת התורה ושמירת צביונו היהודי של עם ישראל. בתוך דבריו, התייחס גם לסערת

דרשת מרן הראש"ל ורבה של ירושלים הגאון רבנו שלמה משה עמאר שליט"א

בהילולא רבא דצדיקיא התשע"ז

מורי ורבותי, קהל קדוש ונכבד, ה' אלקי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים ויברך אתכם כאשר דבר לכם" (דברים א' י"א), ותהיו תמיד שמחים שמחת עולם על ראשכם. אשריכם ישראל שעוזבים את ביתם ואת בני משפחתם, ובאים המונים אלפים אלפים בן פורת יוסף, כדי לכבד את התורה, ולכבד את הישיבה הקדושה הזאת, שעם ישראל זכה בה כאן בארץ ישראל. **והאור של הישיבה הזאת הולך מסוף העולם ועד סופו, כמו שמש שזרחת ומאירה ומחממת את כל העולם, "שמש צדקה ומרפא בכנפיה" (מלאכי ג' כ'),** כן הישיבה הזאת שמאירה את העולם

באור התורה שלה, בתלמידים, באברכים, בילדים, גם בלימודי הבנות, בן פורת יוסף, וזו ברכה גדולה שהקב"ה נתן לנו בדור שלנו.

והברכה היותר גדולה והיותר עצומה, זה העומד בראשה מרן ראש הישיבה, שהקים עולה של תורה והחזיר עטרה ליושנה, בעיון האמיתי ובדרך הלימוד הנכון, וכאן בישיבה בן פורת יוסף לא מוותרים על שום מקצוע ממקצועות התורה, כי לומדים גמרא בעיון ובדרך ישרה, לומדים דרכי פסיקה בהלכה ובאמיתות, לומדים דקדוק, עיבור, קריאת הפרשה, ספרות, שחיטה, וכל הדברים. ויש גם בית דין מפואר ומשובח מתלמידי הישיבה, והישיבה העמידה מתוכה רבנים שפוסקים הוראות בכל התחומים. ולא מזמן זכינו להשתתף במסיבה שהישיבה עשתה, לכבוד **שבעה חתנים צעירים שנבחנו על כל הש"ס בעל פה**, "מי שמע כזאת מי ראה כאלה" (ישעיה ס"ו ח'), אכשור דרי בן פורת יוסף. כשאנחנו היינו צעירים לא היו הדברים האלה, ולא שמענו על דברים כאלה.

הרשעים הארורים ששלחו את ידם בקדוש ה', הגאון הקדוש רבי מצליח מאזוז ע"ה (שהלילה ההילולא שלו, ה' יקום את דמו וזכותו תעמוד לנו ולכל ישראל, ולבניו ולכל יוצאי חלציו), חשבו שבזה תיסתם התורה ויפסקו כל הבארות של המים החיים. אבל הקב"ה שלח את **בנו הגדול מורנו ורבנו רבי מאיר**, ועמו אחיו האחים שלא יתפרדו **רבי צמח ורבי רחמים**, החוט המשולש שלא ינתק לעולם ועד, יתד היא שלא תמוט, ובאו בצער וביגון אחרי הסתלקות אביהם הגדול רבם של ישראל, והגיעו לעיר הקדש בני ברק, ושם הקב"ה הנחה אותם בדרך אמת ובדרך ישרה, לבנות עולם של תורה, עולם של רבנים ושל דיינים ושל גאונים ושל צדיקים, שהיום מכנהים פאר ברחבי ארץ ישראל וגם ברחבי העולם. והם ממשיכים את דרכו, וב"ה שזכינו לאורות האלה.

אני חושב שאני נמצא בהילולא הזאת עוד מהשנה הראשונה שהתחילו לעשות אותה, ואני מלווה אותה ורואה "ותרבי ותגדלי ותבואי" (יחזקאל ט"ז ז'), משנה לשנה הולך וגדל והולך ומתעצם, וה' מרחיב את גבולות התורה, "כן ירבה

וכן יפרוץ" (שמות א' י"ב), יש שאומרים פן ירבה, אבל השכינה אומרת כן ירבה וכן יפרוץ בעז"ה לאין מדה ולאין מספר, עד שנזכה בזכות התורה הקדושה הזאת, ובזכות הפעילות המיוחדת הזאת, לקבל פני משיחנו. אנחנו כולנו רוצים ומשתוקקים לשמוע את דברי קדשו של ראש הישיבה, ולכן אני לא רוצה לקחת הרבה זמן, רק אני רוצה שתדעו ויידע העולם את הזכות שיש לנו שראש הישיבה נמצא בקרבנו בתוך הדור הזה, כי הוא גדול בכל המקצועות כולם, והרי מקצועותיה של התורה "רבו כמו רבו" (זכריה י' ח'), ומי שאוהב דרשות - אוהב את ראש הישיבה בגלל הדרשות המיוחדות שלו, ומי שאוהב גימטריאות - אוהב את ראש הישיבה בגלל הגימטריאות שלו שאין להם אח ורע בכל העולם, ומי שאוהב דקדוק - אוהב את ראש הישיבה בגלל הדקדוק שלו שהוא גדול הדור בכל המקצועות האלה, ומי שאוהב קריאה נכונה של התורה - שומע את ראש הישיבה ומתפעל ומתפעל מהקריאה שלו, וכולם משתגעים מהתפעלות. וגם מי שאוהב ללמוד תלמוד - הנה עיינתי עכשיו קצת בספר של הרב (מגדולי ישראל ח"ב), והוא מדבר על

רבנו הבן איש חי, ומביא שם (עמ' ה') שתי דוגמאות ומגיה בהם, ואדם עומד ורואה את החכמה הנפלאה, "חכמות אלקים בקרבנו" (מלכים א', ג' כ"ח). וגם בפסיקת ההלכה, למרות שהוא מכהן כראש ישיבה להקים גדולים לדורות הבאים, והוא לא יושב כדיין או כרב באופן רשמי (אמנם ישבנו יחד שנים רבות בבית דין בדיני ממונות, והוא היה יושב בראשנו), אבל אין דיין שיפסוק כמוהו, ואין רב שיוהר כמוהו, "מי יורה דעה ומי יבין שמועה" (ע"פ ישעיה כ"ח ט'), בן פורת יוסף, כל רז לא אניס ליה, בכל מקום ובכל דבר שרוצים, בכל מקצועות התורה ובכל ידיעותיה של התורה, והכל באמיתות ובענווה, "שייף עייל שייף נפיק וגריס באורייתא תדירא ולא מחזיק טיבותא לנפשיה" (סנהדרין פ"ח ע"ב). וכל זה למרות כל הייסורים והמכאובים שעברו עליו, שה' יאמר די לצרותיו וירפאהו רפואה שלימה, ויתן לו נחת מכל יוצאי חלציו, וה' יעזור שיהיה חזק ובריא אולם, שיוכל להמשיך ללמוד וללמד את כל עם ישראל תורת אלקים חיים, ויזכה לעמוד בראשנו לקבל פני משיח, יחד עם כל הקהל ועם כל בית ישראל, ונאמר אמן.

מדברי הגאון המקובל רבי דוד בצרי שליט"א

בהילולא רבא דצדיקייא
התשע"ז

ברשות כבוד מרן ראש הישיבה, זכות גדולה להתאסף במעמד של צדיקים וגדולים, אשריכם שאתם באים כולם להילולא ולשמחה ולישועות הגדולות שעושים הצדיקים. כתוב בזוהר הקדוש (פרשת לך לך דף צ"ג ע"א) על הפסוק "ועמך כולם צדיקים" (ישעיה ס' כ"א), שרבי אבא מקשה: איך אפשר לומר שעמך כולם צדיקים? והרי אנחנו רואים שיש אנשים צדיקים ויש אנשים פחות ויש כל מיני דרגות. ומתרץ רבי אבא, שכיון שכולם מלים את בניהם ומוכנים ושמחים בברית המילה של הילדים שלהם, לכן כל עם ישראל נקראים "צדיקים". ולפי זה האר"י מסביר את מה שאנחנו מתפללים בעמידה בשביל כל ישראל, כמו שאומרים "רופא חולי עמו ישראל" "מקבץ נדחי עמו ישראל", ואילו בברכת על הצדיקים אומרים "משען ומבטח לצדיקים", ולמה רק לצדיקים ולא לכל עם ישראל? ומתרץ שאם נקח את ראשי תיבות של ה' משען ומבטח לצדיקים" זה יוצא "מול", כלומר כיון שמלים את בניהם נקראים כולם "צדיקים". וכל הקהל הקדוש שבא היום להשתתף במקום של צדיקים גדולים, של כבוד ראש הישיבה שמרביץ תורה ברבים, ומזכה את כולם, הרי זו זכות גדולה מאד להשתתף במקום כזה ולשבת ביחד עם הצדיקים.

בזכותך!

עוד 500 אנשים יזכו ללמוד ב"בית נאמן"

בתרומה של **520 ₪**
הנך זכאי להנציח שם לברכה, להצלחה ולעילוי נשמת

בתרומה של **260 ₪**
הנך זוכה להיות שותף בהפצה של 500 עלוני "בית נאמן"

« לפרטים ותרומות: 08-6727523 | 052-7130554
או באתר: me/new.yhr.vp4 »

נתיב אדם להקביל פני רבו ברדלי

הננו מתכבדים להזמין
את הציבור הרחב למעמד

הקבלת פני רבו ברגל

לכבוד מרן ראש הישיבה
גאון ישראל פאר הדור והדרו
רבי מאיר מאזוז שליט"א

בהשתתפות
מרן ורבנן גדולי התורה וחכמי ישראל,
רבני ערים, אישי ציבור ועוד

תזמורת
עם הזמרים
משה דוויק
מנדי ג'דופי
אבי מן

המעמד יתקיים אי"ה
בחול המועד - יום רביעי
ט"ז בניסן התשע"ז
15:30 (12.4.17)

באולמות "אחוזה ווגשל"
רח' מלצר 13 בני ברק

מקומות
מיחדים
לנשים

בברכת: ברוכים הבאים
מוסדות ישיבת "כסא רחמים"

השיעור השבועי
מועבר מידיו חו"ש
ברדיו "קול הרמה"
בשעה 10:00